

civilmilitære; for en dels vedkommende drejer det sig om ganske udførlige oplysninger. Sidst i bogen findes kildefortegnelse omfattende 27 utrykte og 125 trykte kilder (heraf er 11 forfatterens egne skrifter) samt personregister med godt 500 navne.

Som det fremgår af det foran sagte må det biografiske bilag have en ikke ringe personalhistorisk betydning – en del sådant stof kan i øvrigt hentes rundt om i bogen. Dennes egentlige værdi ligger dog i den indgående behandling, som er blevet et svensk hvervet regiment – specielt dets personel – til del i en ret kort periode. Mange af de forhold, som Hirn drager frem, er forholdsvis almene for hvervede regimenter i 18. århundredes sidste halvdel – andre er selvfølgelig specielt svensk-finske. Alt i alt er bogen et godt eksempel på den nidkærhed og det sagligt høje niveau, som præger finsk militærhistorisk forskning.

HELGE KLINT

E. O. A. HEDEGAARD: *Krigen paa Sjælland 1807*. Helsingør, Poul A. Andersens Forlag, 1970. 157 s. Ill. 46,00 kr. Indb. 75,00 kr.

Hovedsigtet med bogen er at skildre de sjællandske, lolland-falsterske og mønske landeværnsbataljoners formering og opmarch samt deres nederlag over for de engelske tropper ved Køge den 29. august 1807. Forfatteren er af den opfattelse, at disse begivenheder i hidtidige fremstillinger er stillet i skyggen af Københavns belejring og bombardement samt flådens udlevering. Til behandling af disse – og man må dog nok sige – hovedbegivenheder i krigen på Sjælland 1807 er her kun anvendt få sider, således at bogens titel lover nok så meget, som der holdes.

Hedegaard har naturligvis udnyttet ældre trykte kilder, især Generalstabens *Meddelelser fra Krigsarkiverne* (1883 ff), G. T. Ræders *Danmarks Krigs- og Politiske Historie 1807–09* (1850 ff) og H. J. Bloms *Krigstildragelserne i Sjælland 1807* (1845). Men forfatteren har lagt et stort arbejde i at samle stof også andet sted fra til uddybelse og levendegørelse især af skildringen af landeværnets kamp – det såkaldte træskoslag. Det drejer sig bl. a. om engelske og hannoveranske kilder, danske rapporter, regimentshistorier og breve samt bevarede øjenvidneskildringer. Endelig har Hedegaard foretaget terrainrekognosceringer i kampområdet. Hverken disse eller det nævnte materiale har dog ændret væsentligt ved de store linier i fægtningens forløb, således som disse for længst er trukket op. Hedegaards fremstilling af kampens forskellige faser er imidlertid klar og instruktiv; medvirkende hertil er en række fortrinlige kortskitser med kalcoverlæg, der desværre er anbragt bagi bogen.

Ved optakten til træskoslaget sendte den engelske general, der havde fået opgaven at nedkæmpe det sjællandske landeværn, lord Wellesley – senere hertug af Wellington – næsten halvdelen af sine krigserfarne linietropper under general von Linzingen frem vest for Køge Landevej – hvor Wellesley selv rykkede frem – for over Lellinge at falde hjemmeværnsenhederne i ryggen syd for Køge. Det lykkedes ikke, fordi von Linzingens fremrykning tog længere tid, end Wellesley havde påregnet. Dette forhold er aldrig blevet undersøgt helt til bunds, og det er heller ikke lykkedes Hedegaard at give nogen udtømmende forklaring på, at

Wellesley måtte vente forgæves på von Linzingen; at landeværnet havde afbrudt en bro over Køge Å ved Lellingegård har længe været kendt.

Hedegaards arbejde med opsporing af hidtil uudnyttet stof i relation til træskoslaget har gjort det muligt for ham at fremdrage en del træk, der meget levende skildrer navnlig de menige landeværnsmands reaktioner og indsats under kampen, men også hvorledes befolkningen i Køge og omegn oplevede de engelske invasionstroppers færden. Landeværnsmandenes optræden i træskoslaget har i eftertidens skildringer som oftest et latterligt skær over sig; men Hedegaards undersøgelse har vist, at de trods den umulige opgave, som stilledes dem, i mange tilfælde optrådte uforfærdet og bed helt godt fra sig.

Ved den engelske landgang på Sjælland udnævnte kronprins Frederik general-løjtnant J. M. H. Castenschiold til chef for landeværnet på Sjælland, Lolland-Falster og Møn og tillige til kommanderende general på Sjælland med undtagelse af København. I den Castenschiold-biografi, der udgør et af bogens kapitler, fremhæver Hedegaard med rette, at generalen sattes på en uriaspost; i øvrigt er den omtale af Castenschiold, der findes flere steder i bogen, væsentlig mere forstående end hidtil almindeligt. Til gengæld lægger Hedegaard ikke fingrene imellem i sin omtale af kronprinsen – en omtale, der forekommer vel unuanceret og hård. Indrømmes må det dog, at kronprinsens direktiver for og tiltro til anvendeligheden af landeværnet i den foreliggende situation var højt uheldig.

Krigen på Sjælland, der er forsynet med noter efter hvert kapitel, med bibliografi og personregister, fremtræder i kvartformat; det topografiske udstyr er særdeles nydeligt, og det kriderede papir lader de mange udmærkede og velvalgte illustrationer med fyldige billedtekster komme til deres ret. Bogens smukke tilrettelæggelse tjener lige fuldt forfatter og forlag til ære. Støtte fra Ministeriet for kulturelle Anliggender, Hærkommandoen, Det krigsvidenskabelige Selskab, Det militærhistoriske Selskab og Specialgruppens Hovedorganisation har gjort udgivelsen mulig.

HELGE KLINT

JONAS HEDBERG: *Kungliga finska artilleriofficerares Dagböcker 1808–09*. Helsingfors. Svenska Litteratursällskapet i Finland, 1969. 204 s. 33,70 FM.

Under det forskningsarbejde, der gik forud for forfatterens bog *Kungliga finska Artilleriregementet* (anmeldt i HT 12. rk. II, s. 250), traf han på en del materiale, som hidtil ikke var kendt eller ikke var udnyttet. Det drejede sig især om en del beretninger og journaler, der behandler krigen i Finland mod Rusland 1808–09, og er skrevet af officerer fra det nævnte regiment og fra det selvstændige artillerikompani i Savolaxbrigaden. Et udvalg af de nævnte skildringer har Jonas Hedberg samlet og kommenteret. Kommissionen för Finlands Självständighets-Jubileumsår 1967 har støttet udgivelsen.

Udvalget omfatter 9 skildringer, hvoraf 2 er skrevet af officerer ved artillerikompaniet. Med en enkelt undtagelse er beretningerne gengivet in extenso; undtagelsen er oberst O. A. Gripenbergs »Journal öfver Fällttåget i Finland År 1808«, der er meget omfattende og en allerede udnyttet primær kilde til